

̄. 5295 - 261 / 1937-38. - 1938. ̄. 8. - ̄. t. allauhud. - 211b;
5356 - 322 / " " - 1938. ̄. 14. - ̄. " - egyptangú

Pamesora, Porontal m. 1915. viii. 12. rep.

Anatani áhiat: 1300 / 1937-38.

Rep: 1938. ̄. 23.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

1240 - 1937/1938 szám.

Érk: 19 38 évi VI - 9 hó n.

Előirat: _____

drb. melléklet. Utóirat: _____

Elfogadom!
Kovácsky

Bírálatba kiadatik:

Dr. Kun Béla

" Kun József
profesor matemat.

Debrecen 1938. június 9-én.

Kun József
e. i. dékán

Samadile bírálatba kiadatik:

Dr. Kovács Andor profesor iuralk.

Debrecen 1938. június 17-én.

Kovács Andor
e. i. dékán

Zingvarios, reorganizados terend-
tytän publicistinen eline-
futtas. Nines eräges
gautolatmenete. Toijet
Kut is Higinmal
Kätyt. Neni joutom
el. Sebrecon, 1938. VII 14

Pen
~~~~~

A foles lepesen kasunnalsi lepen
saa me magy tömppe, mappalam
monclasarvokerse, ki bunte korhosan.
bennil hostoni monclatok minit öber.
hetellen. 27ile lapen karclmälis tero
des. Faisrait oijien het kasunnalte?

Sebr. 938 VII. 14

u kunnin

A M A G Y A R Á L L A M, M I N T K Ö Z -
J O G I, I L L E T V E N E M Z E T K Ö -
Z I J O G I I N D I V I D U U M.

D o k t o r i é r t e k e z é s a m a -
g y a r k ö z j o g t á r g y k ö r é -

b ő l .

I R T A :

Beličky Olivér

A magyar állam önállóságának, Magyarország állami függetlenségének ma már nem vitatható, akadémikus jellegű-de mai örvendetes önállóságunk és fájó csonkaságunk keletkeztető okait szülő vesztett háborút megelőzően izzóan vitatott-problémája, sok elmét foglalkoztat ma is.

Mielőtt -visszamenve időben egy emberöltőt- Magyarország állami függetlenségének kérdését vizsgálnók, szükségesnek látszik reámutatni arra, hogy a közjogi fogalmak tisztázatlan értelme, vagy értelmezése, a közjogi terminologia impreciz volta, súlyosan hátrál -tatta a nagyrészt egységes birodalmi szemlélet kardhordozóiként velünk, illetőleg közjogi iró-

inkkal szemben álló osztrák irókkal és közjogi iskolákkal folytatott elvi harcunk - amugy is nehéz - kibontakozását és pláne sikerét.

Hogy az állami önállóság szempontjából oly fontos közjogi problémák megvilágítása, megvitatása, az egész magyar-osztrák közjogi harc-mert hiszen állami önállóságunkat, államunk köz, illetőleg nemzetközijogi individualitását aligha kellett és lehetett másokkal szemben védenünk, - mily nehéz lehetett és volt, mi sem bizonyítja jobban, mint az, ami fentebb is említve van, hogy t.i. a közjogi terminus technikusok alatt nem értették, vagy nem mindég értették, vagy akarták ugyanazt érteni, az osztrák közjogászok, mint amit értettek alattuk a mieink.

Igy mindjárt a personalis unio, mely kifejezést pedig 1861-ben úgy használták, hogy ezzel az ország független mivolta ki-domborítottassék -mást jelentett, ha osztrák köz-

jogi író használta és mást, ha magyar. Sőt tovább-
menve, tüzetesen vizsgálva e kérdést, azt kell
látunk, hogy magyar értelmezése is kettéhasad
s így míg az osztrákok és az európai közjogi iro-
dalom alatta két vagy esetszerűen több ország-
nak egy fizikai személy azaz uralkodó hatalmá-
nak,- mint ők mondják jogarának- véletlenül, in-
tézményesen nem biztosított módon való, jogi kö-
telezettségek nélküli alákerülését értették, ad-
dig bizonyos magyar értelmezés szerint oly po-
litikai elvi jelentést nyert, mely szerint per-
sonalis unio az volt vagy inkább az lett volna,
ha a Monarchia sajátos közjogi constructiojából
az u.n. közös szervek elimináltattak volna.

Nem kevésbé volt határozatlan
az előbbivel társ, reálunió fogalma sem. Míg u-
gyanis közjogi iróink " Reálunió " fogalmi meg-
jelölés alatt nem értettek mást, mint a fentebb
említett közös szervek lételetét, a két állam ezek

hatáskörébe utalt ügyeinek intézésére, addig az osztrák közjogi felfogás real és personal unió között különböztetési alapul nem tekintett semmi egyebet, mint azt, hogy egy ugyanazon fizikai személy uralkodói jogainak gyakorlása két vagy több államban intézményesen biztosított-e avagy csak esetszerű incidentalis. " Die Gewollte -im Gegensatz zur zufälligen Einheit des Herrscherhauses ", mint az osztrákok mondták.

Ime nem tekintett az osztrák közjogi felfogás az unió tartalmi minémiségére, hanem real uniónak minősítette volna a Hazánk és Ausztria között fennállott viszonyt akkor is ha csodálatos mód valaha elfogadtatott volna is az inherens Magyarország hevült lelkü apostolainak, a magyar függetlenség álmodóinak és harcosainak elgondolása: a közös szervek és azok működésének megszüntetése.

^Am a realis unió technicus ter-

minusa az említett fogalomtípusokon kívüli fogalmak megjelölésére is szolgált a szerint, hogy ki volt annak a használatbavevője. Mert ha egyes osztrák közjogi írók a real unió fogalmát egynek vették az u.n. államszövetség fogalmával, azaz tekintették az ily kapocs által összefűzött államokat olyanoknak, melyek souverénitasuk csorbitatlan megőrzése mellett közös ügyeik intézésére közös szerveket creálnak, de kettejük felett lebegőleg képzelt vagy képzelhető magasabbrendű közjogi universitást nem, nem mondhatjuk, hogy a mi közjogi íróink által real unió alatt értett közjogi fogalomtól oly sajnálatos távolra idegenednének, mint tették ezt azok az osztrák írók, akik a real unió fogalmát valami az államszövetségtől és a szövetséges államtól különböző különleges átmeneti formációnak vették, egyetértve eme irányzat követői mindvalamennyien abban, hogy az ily nexusban

lévő államok felett ott lebeg egy a két állam suverenitásánál magasabb rendű, a két államot magábaölelő egységes, amazokétól külön suverenitás /: Biedermann -Tezner :/.

Amint a közjogi terminologia tekintetében csaknem áthidalhatatlan controversiák állottak fenn magyar és osztrák közjogászok között, úgy a magyar állami függetlenség tekintetében oly fontos egyéb közjogi fogalmak vagy törvények tekintetében is alig leküzdhető távolságban állott a magyar felfogástól az osztrák és viszont.

A magyar állam állami karakterének kétségbevonása nélkül ugyan, de állami függetlenségünk, országunk köz, illetőleg nemzetközijogi individualitásának merő tagadása volt a számosak által vallott ama osztrák tétel, mely szerint a fenséges uralkodóház 1526-ban Magyarország királyi székébe való jutása

már örökletes tituluson történt.

Az 1687-es törvény és a Pragmatica sanctió neve alatt ismert és még manapság is sokat vitatott törvény pedig eme nézet szerint nem a magyar és osztrák állam kétségtelenül tartalomban azonosan alkotott, de egymástól jogilag abszolút inhaerens törvény, hanem a Habsburg ház oly célzattal történt universalis jogi ténye, hogy ez az uralkodói hatalmuk alatt álló és tartott országaik között egységes és valamennyire nézve közös és azonos jogi odaláncoltságot eredményezzen. Nem jelent ez kevesebbet, mint azt, hogy ezzel, az így összekapcsolt országok állami akarátán tuli u.n. birodalmi suverenitás keletkezett és ez a birodalmi suverenitás kifejeződött az ezen államok közös uralkodójának jogilag osztatlan uralkodói hatalmában. És eme egységes uralkodói, mondhatjuk abszolút hatalom, kétségtelenül

lenné, külsőleg is kifejezetté lett azzal, hogy az ily hatalmu uralkodók által használni szokott császári címet az uralkodó 1804-ben felvette.

Az uralkodó egységes jogi hatalma folytán intézte a két állam ügyeit egységesen, ám ez az alig korlátolt uralkodói illetékesség az 1867 évi 12.t.c. által bizonyos szűkebb mederbe szorítottatott, de nem annyira szűkre, hogy a birodalmi suverenitás külön léte a két állam suverenitásától felismerhető ne lett volna. Hogy a magasabb rendű jogi egység a birodalom létezése megszűnt volna.

A magyar állam intézte ugyan suverenül a maga ügyeit, a maga ügyei alatt értve azon ügyeket, melyek a birodalmi suverenitás által nem intéztettek. A birodalmi suverenitás szervei pedig az u.n. közös szervek. De eme magyar állami suverenitás valójában már

nem is az, hiszen annak működési controlja a birodalmi, fölérendelt magasabbrendű suverenitás.

Ismét nem jelentett ez egyebet, mint a magyar állam közjogi, illetőleg nemzetközijogi individuum létének negatióját -hiszen nemzetközijogi különlényisége, individualitása csak az összbirodalomnak a " Gesamtreich "-nek volt, mert pl. minden külpolitikai tény, avagy kezdeményezés a birodalmi suverenitás intéző körébe utalt, annak fenntartott és tehát szervei - a közös szervek - által volt eszközlendő.

Magyarország és Ausztria ilyenre magyarózott nexusának restituálását aligha kívánná a mai közjogász annál kevésbé, mert hiszen az államunk és Ausztria között fennállott monarchikus kapcsolat ily jogi természetel soha-sem is birt.

2

mod/101
!

A két állam uralkodójának fizikai identitása által összefűzött államok felett levő magasabb közjogi universalitás nem volt, sőt nem is lehetett. Hiszen egy a két államon felüli, azoktól számitott harmadik közjogi constructió, " Staatenstaat " állam feletti állam nem létezhetett, mikor az állami lét elengedhetetlen sine qua nonjainak egyikét sem leljük fel úgy, hogy ha bár subtilis magyarázattal is külön állam létét állíthatnánk.

A két állam nem volt úgy összefűzve, hogy nemzetközijogi valaminő formátiót -szövetséges államot vagy államszövetséget - alkothatott volna. Mindkét állam suverenitása csorbitatlan létü. Concedálhatunk merőben csak annyit, hogy a két állam bizonyos jogi terrénumokon történő consequensen ugyanazonos eljárása azt a látsza-

tot -de csak ezt- keltette, mintha itt birodalmi egységbe omló és olvadó csonka suverenitású államokkal röviden és egyszóval nemzetközijogi egységgel, formátummal találkoznánk szemközt. Hogy e látszat egység való egység szinezetet nyert, sok olyan előtt, ki államunk és Ausztria sajátos jogi természetü viszonyát közelről nem ismerte, annak kétségkívül nagy elősegítője volt a közös miniszteri jogintézmény, valamint a közös szervek léte és működése.

Azt a hiedelmet kelthették ezek, functionálásuk jogi természetének minémiségét nem ismerve, hogy összállam a két állam felletti külön állam Staatenstaat összbirodalom önálló létü szervei ezek. /: Ulbrich: " Der Österreichisch-Ungarische Gesamtstaat " :/

A magyar állami függetlenség ellen irányuló szellemi fegyverekkel megvívott elvi harcok külön periódusát jelenti

az, amidőn a magyar állam és az osztrák állam közötti közjogi kapcsolat mibenlétét ugy kísérlik meghatározni az egységes birodalmi szemlélet vallói, hogy ezen kapcsolatot a német és a jogi precizitású megfelelő magyar terminus technicussal nem jelölhető " Reich " kétségkívül mű, doctriner fogalmi constructiójába törekedtek -Procrustes -hez analog módon - bepréselni.

A feladat nem lehetett nehéz. Hiszen a " Reich " a birodalom jogi fogalmi mibenléte nemcsak a magyar közjogászok előtt volt obscurus, hanem az osztrák közjogi írók sem tudtak valamennyien azonos értelmet adni vagy tulajdonítani ennek a szónak . Már pedig a fogalmi bizonytalanság igen nehézzé teszi az elvi harcot.

A " Reich " pedig rendkívül elasticus, a szükség kívánta változó érte-

lem tulajdonításra bőven módot nyújtó fogalom. Mégsem jelenthet többet - grammatikai értelmese is enged extensívebb magyarázatát - mint egyugyanazon uralkodó ház uralkodói hatalmának érvényesülhetési területét. Egy valamely uralkodó dinasztia uralma alá tartozó összes országokat.

Az így értelmezett birodalom kötelékébe tartozó Magyarország azonban suverenitását nem veszíti el és száll le állami karaktere, közjogi és nemzetközijogi individualitása magaslatáról és válik az uralkodó feudális birtokállományának egy részévé, röviden országgá.

Nem concludálhat a " Reich " fogalom alkalmazása oda, ahol a Gesamtstaat fogalma áll, nevezetesen oda, hogy a " Reich " is végsőleg egy jogilag precízen még annyira sem körülírt államok feletti magasabb közjogi

individuum, mint a Gesamtstaat.

Nem lehetséges az, hogy a magyar-osztrák közjogi viszony ily mesterséges eszmei fogalmi constructió, a birodalom határozatlan misztikus fogalmának sablonjába illesztésük bele csupán azon célból, hogy a magyar állam független állami karaktere, nemzetközi jogi tényező, különlényü nemzetközi factor jellege ezzel gyengítettessék, vagy épen elvonassák.

Magyarország és Ausztria egymáshoz való viszonya sajátos -sui generis- államközi kapocs volt. A két állam közül egyik sem emelkedett és emelkedhetett fölé a másiknak úgy, hogy a subordinatio viszonyába kerültté válhatott volna akár egyik is a másikkal.

A magyar és osztrák állam felett a minden osztrák teoria végconclusiójaként levont tételt, hogy fölöttük külön suverenitás

sőt - egyesek szerint - az állam kellékeivel rendelkező harmadik közjogi egység, államok feletti állam állott volna a két állam felett, a két állam közötti viszony közjogi naturájának ismerete birtokában állítani alig, bizonyítani egyáltalán nem is lehet.

Amint hogy nem elfogadható a magyar és osztrák állam kapcsolatát szövetséges állami kapcsolatnak felfogni. A szövetséges állami kapcsolat létét vitathatatlaná tevő ténynek nem tekinthető ugyanis az, ha bizonyos látszatra kétségkívül összállam, önálló birodalom, közjogi egység lételemre mutató bizonyos szervezet és eme szervezetnek önálló hatásköre volt.

Az, hogy az osztrák - magyar monarchia külképviselete egységes volt, hogy közös hadsereg létezett, nem tekinthetők olyan tényeknek, melyek a különlétü összbirodalom fundamentalis jelenségei. Hogy mégis a szö-

vetséges állami kapcsolat elmélete élni tudott, ahhoz a történelem evolutiójának bizonyos sajátyszerűen felfogott értelmezése kellett.

Ezen elmélet alappillére ugyan- csak az uralkodó személyes, absolut és exclusiv hatalma, melyből sajátos logikai eszmemenet során kellett és lehetett az összbiródalmi egység közjogi fogalmához eljutni.

A rendi alkotmány fejlődés természetes processusa során az alig körülhatárolt királyi uralmi jog successive különül el a rendi hatalomtól. Az uralmi jog eme elkülönült megjelenési formájában nem hajlandó a rendi hatalom korlátozó vagy akár csak irányító tevékenységéről is tudomást szereznii, a korlátlan fejedelmi jogkör által intézett ügyek vitele tekintetében.

Magyarországon és Ausztriában,
pontosabban hazánkban és az osztrák ház örökös
tartományaiban a Habsburgok eme több-kevesebb
mértvben a tulajdon magánjogi fogalmához hason-
lítható, tehát kizárólagos exclusiv fejedelmi
hatalmuk alapján -bizonyos hatóságok útján-
melyek saját creaturáik voltak intézték a
külpolitika, a hadügy és ennek bázisa az akkor
még a különböző tartományokból befolyó magán-
jogi jellegű jövedelmek kezelését jelentő
pénzügyet.

Országaikban pedig variabilis
cimü de rendeltetését tekintve azonos célu fő-
tanács működött, melynek célja az uralkodó
tanáccsal való ellátása.

A közös és egységes kormányza-
ti szervek léte; állandó sérelmet jelentett
a magyar rendek szemében, ámde eme közös kor-
mányzó szervek és működésük eliminálása a ma-

gyar kormányzásból a rendek állandó erre irányuló küzdelme ellenére sem sikerült. Nemcsak hogy nem sikerült, hanem intézményes biztosítotttságot , jogi megalapozottságot nyert azzal, hogy ahhoz a magyar rendek /: 1941-ben és 1791-ben :/ maguk is hozzá járultak.

Ime az eladdigi de facto központi birodalmi hatalom de iure megszületetté lett.

Történt ugyan kísérlet ezt követőleg arra, hogy ez a jogi alapot nyert erős centralis hatalom megszűnjék, de az erre irányuló harc ismét nem vezetett győzelemre.

Az 1848-as törvények igen rövid életűek voltak.

A kiegyezés tagadhatatlanul szélesbbitette a magyar önrendelkezés terrénumát és komoly garanciákat létesített annak

biztosítására, anélkül azonban, hogy a centralis uralmi forma, a birodalmi központi hatalom ezzel véglegesen megszűnt volna.

A magyar állam közjogi önállóságát elvitatni kívánó osztrák összbirodalmi szemlélet propagálói által -természetesen érdekeiket szolgáló- történetellenes magyarázatu magyar alkotmány evolúció bizonyosan helyt nem álló.

A Habsburg dinasztia ama szervei - melyekkel tagadhatatlanul egységesen intézték valamennyi uralmuk alatt álló állam külfügyeit, pénzügyeit és hadügyeit, oly szerveknek nem minősülhetnek, melyek létükkel összbirodalom fennállására mutatnának.

Bizonyos az, hogy a Habsburg ház magyar uralkodói -bár már Werbőczynél teljesen kifejlett formájában található az a tétel, mely szerint az ország kormányzása a király és

országgyűlés által történhetik- a törvények által való kormányzást minden időben szivesen mellőzték az uralkodói egységes teljhatalom gyakorolhatása érdekében.

Az országgyűléssel történő harmonikus, alkotmányos szellemű kormányzati mód alig csillan meg közjogi históriánk során ama, relative kevés, alkalomkor, amidőn valamiféle ok az uralkodókat -az akkor még egyes esetekben nyújtandó, segély formájában megjelenő - subsidium, adó kérésére kényszerítette.

Am eme alkotmányos kormányzás semmivel sem tartott tovább, mint a subsidium kérdésének szükségessége.

Az Osztrák Ház valamennyi országában egységesen működő központi, u.n. birodalmi szervek működése a magyar törvényhozás által soha nem legalizáltatott. Létük és működésük legfennebb tudomásul vétetett,

ámde nem jóváhagyólag.

A Magyar Törvénytár törvényei eltörölhetetlen dokumentumai az ellenük és működésük megszüntetésére irányuló törekvéseknek.

1608-tól /: a bécsi béke megkötésétől :/ a XVII. század végéig törvényeink valamennyie tartalmazza lényegileg azt a substantialis közjogi elvet, hogy eme de facto -vitán felül sérelmesen- működő központi államhatalmi kormányzati szervek a magyar állam kormányzatába ingerenciát ne gyakoroljanak.

Azok a magyar törvények, amelyek a magyar közjogi önállóság, a magyar állam nemzetközijogi individuum létének biztosítását ilyen határozott jogi kitételekkel nem védik, létüket születésük historiai circumstantiájának köszönhetik.

Az uralkodói hatalom növekedésével az általában alkotmány védelmező tör-

vényeknek nevezett és vitatott független államiségunkat expressis verbis kimondó és oltalmazó törvények hatóereje egyre halványul és lépnek helyükbe a magyar állami individualitás kérdését vitathatóvá tevő, jogászilag nem absolut strict, uralkodói tényleges hatalmi fölény következtében létrejött magyar törvények.

Bár az uralkodó hatalmi energiájának históriánk során tulnyomórészt diktáló fölénye következtében számos ily törvényünk született, közülök mégis az 1569 évi XXXVIII. t.c. az, amely fogalmazásánál fogva széles latitudot enged oly extensiv interpretációnak, hogy a magyar állam felett az u.n. összbirodalmi szerveknek illetékessége elismert lett volna. /: Deák Ferenc beszédei I. kiadás. Kónyi Manó gyűjtemény :/

Az ily szellemű törvények alko-

tására az említett uralkodói hatalmi tulsulyon mint involváló okon kívül okként szemlélhető az akkori korban általános közjogi fogalmi confusió, vacilláció.

A közjog határozott formában öntetlensége, a közhatalmi functiók tekintetében való illetékességi bizonytalanság lehetett és volt oka annak, hogy eme u.n. birodalmi szervek működésének megítélése a magyar törvények által nem volt mindenkor jogi precizitású kitételekkel megjelölt .

Ámde mindösszevéve sem volt ez egyéb, ha concessiót kívánunk is tenni, mint az a tény, hogy a Habsburg uralkodók összes országaikban egységesen működő eme általuk construalt központi birodalmi szervei Magyarországon is nyertek illetékességet -mondjuk- magyar jogi sanctionálás mellett. De aberráció volna a magyar állam közjogi és nemzet-

közijogi individualitásának hiányáról vagy megszüntéről szólni és a Gesamtstaat magasabbrendű egységéről külön összbirodalmi suverenitásról beszélni.

A Magyarországon is működő központi kormányzati szervek -1867 után:közös szervek- léte összbirodalmi szerveknek fel nem foghatók, hiszen egységes közjogi alakulat, a két államot magába absorbeáló birodalom fenn sem állhatott volna akkor, amikorra az ezen elmélet hirdetői a birodalom születését teszik.

Határjón
ez
ide
I. Ferdinánd király -bár az 1687-es törvény becikkelyezte ezt a történelmi falfumot- nem örökletes titulussal ült a magyar királyi székbe. ?

Szabadon választhatott ime a magyar nemzet Habsburgot avagy mást.

1687-ben a választási reservoire,
honnán a magyar nép a maga uralkodóját suverén el-
határozással eligálhatta, szükült, mert kötelezte
magát ama szükebb resservoireból választani ural-
kodót, melyet Habsburg ház néven ismert.

↳ Az uralkodó dinasztia bármely férfi
tagjára eshetett azonban a nemzet választása. >

Nem tekintve a kor politikai viszo-
nyaira, minden időben, melyben a királyi trón meg-
üresedett -jól lehet nem így történt- fennállott
a két állam közötti personalis unió megszűnésének,
illetőleg megszüntetésének jogi lehetősége.

A históriai tények ilyen állása,
a két államnak egymáshoz való ilyen közjogi rela-
tiója mellett alig vagy egyáltalán nem képzelhető
egy organikus egység létrejövetele. Magyarország
állami önállóságának, nemzetközijogi egyéniségé-
nek megszűnése. S így a központi kormányzati szer-
veknek, mint egységes birodalom létére mutató szer-
veknek a működése a legteljesebb irrelevantiával bir.

4 közös szervek egy egységes birodalom szerveiként úgy volnának tekinthetők, ha a birodalmi törvényhozás volna a szülő atyjuk. Ámde az, hogy azok előbb léteztek, mielőtt szülő atyjuk létezett volna, sőt szülő atyjukat ők szülték volna, jogi és természettörvényi absurdum volna.

Amint lehetséges az, hogy két jogi individuum ügyei vitelére egyazon adminisztratort fogadja fel, a nélkül, hogy magánjogi alanyiságuk ezzel veszendőbe menne, azonmód lehetséges az is, hogy két állam közös uralkodójának egyazon fizikai személyében két uralkodói minőség egyesüljön anélkül, hogy az uralkodó személyének fizikai egysége az ilyen kapcsolatban lévő államok nemzetközijogi egyéniségének megszűntét és új közjogi, illetőleg nemzetközijogi egység: összbirodalom születését eredményezné.

Az összbirodalmi lét eszméje fenn

nem tartható semmilyen érv segélyével sem.

Hiszen az abszolút, miként gyakorlásában nem korlátolt királyi hatalom kétségkívül tehette vagy tehette volna, hogy olyan szervezetet létesít és ezeknek olyan illetékességet biztosít, amely a magyar állam önálló létét megsemmisítette volna.

Azonban alig hihető, hogy királyi rendelettel ilyen nagy fontosságú közjogi kérdés elintézhető legyen.

Jól lehet ma sem egészen pontosan elhatárolt ugyan a törvényi és rendeleti jog segélyével rendezhető kérdések köre, mégis kétségtelen a közjogász előtt, hogy a rendeleti jog jogforrási minőségét, kulfői erejét tekintve csak a törvény után következő gyöngébb jogforrás.

Ebből természetesen következik már most, hogyha feltennénk is, hogy a birodalmi szervek és azok működése és ezzel Magyarország

közjogi egyénisége királyi rendeleti úton constituáltatott, illetőleg szüntettetett volna is meg, a királyi rendelet jogforrási gyengébb hatóerejű mivolta bizonyosan nem eredményezhet mást, mint azt, hogy az erősebb jogforrási minőségű törvényi jogot derogálni képtelen.

Vagyis a királyi rendelettel létesített u.n. összbirodalmi szervezet a magyar törvényhozás bármikori tényével, egy idevágó alkotmányosan létrejött magyar törvénnyel bármikor megszüntethető lett volna.

A király tehát egyoldalú hatalmi rendelkezésével, királyi rendelettel nem constituálhatott olyan jogi helyzetet, melynek az alkotmányos törvény ellenáll.

Ha ugyanis a gyengébb jogforrási erejű királyi rendelet egy alkotmányosan létrejött törvényt talál magával szemközt -ha csak desztudó által a törvény jogi hatóerejét el nem veszi-

tette, azaz azzal, hogy a korábban érvényes törvénnyel a nemzet többé élni nem kívánt, az feledésbe merült- azt lerontani nem képes.

A királyi rendeletek, amelyek ilyen összbirodalmi szerveket, szervezetet létesítettek és számukra hatáskört biztosítottak, nem tekinthetők mástól eredőknek, másvalamilyen uralkodó rendeleteinek, mint a magyar királyénak.

A magyar királyi rendeletek pedig érvényesek csakis akkor, ha azok kibocsátása a magyar törvényhozás másik tényezője: az országgyűlés által jóváhagyatott.

Ha tehát a király rendeletével az ő birodalmi központi kormányzata utját elálló alkotmányos törvényeket abrogálni kívánta volna, ezt nem tehetette másként, mint magyar király és nem tehetette másként, mint a magyar országgyűlés hozzájárulásával.

Ime az u.n. birodalmi organizatió

végül a magyar törvényhozástól függő szervezet volt.

Ezen tényben pedig indirekte benne foglaltatik a magyar törvényhozás által való bármikori módosítás lehetősége is. Vagyis tehát az összbirodalmi szerveknek felfogott u.n. közös szervek és működésük magasabb közjogi egységet nem jelentettek. Magyarország önálló állami létét létükkel nem szüntették meg. Nem alkothattak magasabb rendű suverenitást.

Mivel hogy a közös szervek és működésük volt az a jelenség, amely a magyar állam közjogi és nemzetközijogi egyéniségének elhalványítására alkalmas volt, indokolt e szerveknek a magyar alkotmányban elfoglalt posztóját vizsgálni.

Ezek az u.n. közös szervek a magyar alkotmányos életben sajátos szerepet nyertek, mely szerepük több tekintetben eltér az eu-

rópai hasonló jogfejlődéstől.

A közös szervek hatáskörébe utalt ügyek tekintetében ugyanis bizonyos kettősség észlelhető.

A magyar királyi Kamarával, melynek számos magyar törvény biztosította függetlenségét az udvari kamarával szemben -bizonyos fokban parallel módon, de szüntelenül sérelmezett fölényvel működött az udvari Kamara.

A magyar király jövedelmeinek egy részét a királyi magyar udvari Kamara kezelte.

Ime két pénzügyi kezelés áll előttünk, a magyar országos pénzügyi igazgatás és a királyi udvari pénzügyi igazgatás.

A hadászat tekintetében az udvari hadi tanács a " Hofkriegsrat " intézkedik ugyan , de a nádor az ország főkapitánya.

Az Európában ez időben általánosan fellelhető zsoldos, kevert nemzetiségű csapatok

intendaturája az udvari haditanács kezében volt, a nélkül, hogy ezt a magyar országgyűlés súlyosabb kifogás tárgyává tette volna.

A hadi tanács a consilium bellicum ingerenciáját a traditionalis szervezetű magyar hadsereg intendálásába a magyar országgyűlés azonban mindég mereven ellenezte.

A kettősség csakugyan itt is meg van.

A külügyek vezetése kétségtelenül leginkább a király rendelkezési jogkörébe volt utalva. Külügy alatt alig értettek ekkor /: XVII. század :/ mást, mint a törökkel való viszonyt.

A közös ügyek másik kettőjénél tapasztalható dualistikus kettéválás itt is megtalálható, mert törvényeink egynémelyike így többek között az 1647 évi 74-ik és az 1649 évi 7-ik t.c. határozottan kifejezi, hogy a "divan"-ban a király követei mellett a királyi követekével azonos jogi felruházottságu rendi követeknek is jelen kell len-

niök.

A közös ügyek mind hármánál feltálható kettéváltság okát abban lelhetjük, hogy az európai rendi felfogás a magyar közjogi életben is beszivárgott.

Az akkori európai értelemben vett rendi felfogást, melynek megfelelően fejedelmi és rendi hatalom ugy különült el egymástól, hogy egymás hatalmukörét át nem hághatták - a magyar nemesség magáévá soha nem tette.

A Habsburg dinasztiának uralkodó tagjai azonban ebben az eszmekörben éltek és ebben az eszmekörben szerevzték meg uralmukat az általuk uralt államokban.

A magyar nemesség az uralkodók eme rendi felfogását, illetőleg eme rendi felfogás szerinti kormányzati módot - bár törekedtek - az uralkodó ténylegesen nagyobb hatalma miatt megszüntetni nem tudták.

Igy következett be a két állam u.n. közös ügyeinek intézése olyan dualistikus móddal, mely a magyar önálló állami különlet kidomborítására alkalmas éppenséggel nem volt.

A magyar állami függetlenséget, nemzetközijogi individualitást veszélyeztető támadások sikert és célt a magyar-osztrák közjogi viszony bárminő természetű vagy jellegű kapcsolatként való feltüntetése mellett sem érhettek.

Hiszen a magyar állami suverenitás kétségtelenül volt ha később nem is, de -ellenfeleink szerint is- 1526 előtt mindenestre.

Ha pedig magyar állami suverenitás volt, olyan jogi tény megtörténte lett volna szükséges ezen magyar állami suverenitás megszünéséhez, amely jogi tény a suverén magyar állam hatalmának plenitudóját birtokló összes factorok által eszközöltetett volna.

Az eredetileg suverén magyar állam

suverenitása, teljes vagy -ha van ilyen- részleges megszűnésének ténye olyan nagy jelentőségű közjogi transzformáció lett volna, hogy ezt másként, mint a magyar államhatalom teljességével rendelkezők tényét elképzelni lehetetlen.

Hogy a magyar állami suverenitás létét és ezzel a magyar állam eredeti, közjogi formációját, nemzetközijogi individualitását más, a magyar állami suverenitás és összhatalom detentorain kívüli tényező szüntethette volna meg és épített volna annak helyébe egy új magasabb rendű közjogi egységet, összbirodalmat, külön suverenitást -jogi lehetetlenség .

Nem képzelhető egy olyan közjogi universitás, mely mielőtt megszületnék önön maga creatoraként jelentkeznek.

Sőt alig lehetséges az is, hogy a teljes magyar állami hatalom birtokosai együttesen a korlátlan hatalmat jelentő suverenitás keretén belül bírnak oly fokú hatalommal, amely

elegendő arra, hogy az állami suverenitás egyszer s mindenkorra eltöröltessék egy születendő új, magasabb rendű suverenitás érdekében.

Ha a suverenitást oly mérvű hatalmi korlátlanóság megjelölőjének tekintjük is, amely még az említett -államgyilkosságnak minősíthető- jogi ténykedés határáig is kiterjed, sem állítható és bizonyítható az, hogy a magyar állami suverenitás letéteményesei ilyen ténykedése valaha is megtörtént volna.

A Magyar Törvénytár számos törvénye évszázadokon keresztül az állami függetlenség kidomborítását célozza.

Az a tény, hogy a mai modern jogtudomány terminológiájához hasonló precizitású jogi kifejezései hiányzanak a középkori törvényeknek nem jelent egyebet, mint azt, hogy amivel az illető korban a közszabadságot kifejezni szokták és tudták, ezidőbeli törvényhozóink törvé-

nyeinkben kifejezni igyekeztek. Nem kívánható, hogy az alkotmányos szabadság oly jogi kitételekkel irassék körül e korbéli törvényeinkben, amely jogi kitételek csak az újabb vagy legújabb kor szüleményei.

A középkori és azt követő magyar törvények terminus technicusait a modern sistematikus jogtudomány terminológiájának szemüvegént át nézni egyenesen antihistoricus.

Ha -pro exempla- csak a libertas regni törvényi kitételre tekintünk is, mely -mondhatnánk- problémánkra egyedül is feleletet ad, másként magyarázni ezt mint úgy, hogy ez a független külön lényű nemzetközijogi külön tényező -ként jelentkező, önálló állami karakterű Magyarországot jelentette és jelenti és nemcsak a rendi kiváltságok biztosítottóságát, nem lehet kétséges.

Nem képzelhető olyan törvényt magyarázat, mely a libertas regni kitételt oly módon

magyarázza, hogy az minden mást jelentsen, csak nem a magyar állam függetlenségének határozott biztosítottóságát.

A magyar állam suverenitását és ezzel önállóságát megszüntető magyar akaratnyilatkozat emlékét és dokumentumát a magyar história lapjai nem őrzik.

Található azonban számos olyan törvényben nyilvánuló állami akaratkijelentés, amely kétséget kizáróan dokumentálja, kihangsúlyozza, hogy az 1526-ik évben bekövetkezett dinasztia változás után is megmaradt a magyar állami status quo ante, ami egyet jelentett és jelent azzal, hogy Magyarország absolut független, csorba nélküli suverenitással bíró állam maradt.

És jelenti azt, hogy a magyar állam teljes suverenitású külön nemzetközijogi karakterű állam marad és fog maradni -sokáig

F o r r á s m u n k á k .

- 1./ Gróf Andrássy Gyula : A magyar állam fennmaradásának és alkotmányos szabadságának okai. Budapest, 1901. Franklin társulat.
- 2./ Gróf Apponyi Albert : Beszédei. /2 kötet/ Budapest. 1897. Singer és Wolfner.
- 2 3./ Dr. Ferdinándy Géza : A magyar alkotmánytörténet fejlődése. Budapest, 1906.
- 4./ Jászay Pál : A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után. 3
- 5./ Dr. Gratz Gusztáv : Alkotmánypolitika. Pozsony, 1900. Stampfel.

